

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	13
---------------	----

1 Γλώσσα και ιστορία ή το δίλημμα των ελληνικών ριζών

Τζων Τσάντγουικ και Μάικλ Βέντρις· οι ομηρικές Μυκήνες του Χάινριχ Σλήμαν· οι απαρχές της ελληνικής ιστορίας, Ηρόδοτος, Θουκυδίδης και Γκροτ· ο σερ Άρθουρ Έβανς και η κρητική αυτοκρατορία· αποκρυπτογράφηση της γραμμικής Β και χρονολογία· ο μυκηναϊκός και ο ομηρικός κόσμος διαχωρίζονται ή συγχέονται;..... 23

2 Η Ιλιάδα χωρίς μεταμπίηση

Οι προσκυνητές του βιβλίου: Μωάμεθ Β΄ και Τρωϊκός Πόλεμος· η ιστορία· ο ποιητής· ο πόλεμος· οι ήρωες..... 35

3 Οικονομία και κοινωνία στην αρχαία Ελλάδα:

Το έργο του Μόξες Ι. Φίνλεϊν

Ένας ιστορικός θύμα του μακαρθισμού· τι είναι ελληνικό; 1. *Ένας διφορούμενος κόσμος: ο κόσμος του Οδυσσέα*: Ο Όμηρος ιστορικός των Μυκηνών ή μάρτυρας του 8ου αιώνα· η μεγάλη τομή του 1200 π.Χ.· η ομηρική λογιστική· ο ομηρικός γάμος· η ανταλλαγή δώρων· 2. *Ελεύθεροι και δούλοι*: οι μεταμορφώσεις της πάλης των τάξεων· η ανεξάντλητη πολυμορφία της δουλείας και της υποδούλωσης· ένα πλήθος θέσεων και καταστάσεων· δούλοι και πολίτες· «η ελευθερία και η δουλεία εξελίχθηκαν χέρι-χέρι». 3. *Οικονομία και πολιτική*· οι αναχρονισμοί· οικονομία ή καπιταλισμός· «χρηματιστική» και «οικονομία»· ένα πρόγραμμα ερευνών· οι *Πόροι* του Ξενοφώντα και τα *Οικονομικά* του ψευδο-Αριστοτέλη, στοχασμοί του 4ου αιώνα· τα «οικονομικά αίτια» στον Θουκυδίδη· Πλάτων και Αριστοτέλης, οι παραγωγοί στην πόλη· η προσωπική κατάσταση· η εμπορική πίστη· ιδιοκτησία και εμπόρευμα· η ανάλυση των όρων από τον Μ.Ι. Φίνλεϊν· ηθικές όψεις της οικονομικής ζωής..... 63

4 Η πλατωνική κοινωνία των διαλόγων:

Σχεδιάγραμμα για μια προσωπογραφική μελέτη

Έντουαρντ Μουνκ, Τζωρτζ Γκροτ και η σειρά των διαλόγων· ο piccolo mondo antico του Σωκράτη: 81 πρόσωπα ζητούν συγγραφέα· πραγματικότητα και μυθιστορία· περί Αθηναίων· Ασπασία και Διοτίμα· ο τεχνίτης-γιατρός Ερυσίμαχος· πολίτες, μέτοικοι και ξένοι· η Αθήνα και οι αξίες της πόλεως..... 109

5 Ο Πλάτων, η ιστορία και οι ιστορικοί

Ο Πλάτων στο *Filippo il Macedone*· ο Σωκράτης στα *Ελληνικά*· η *Απολογία*· ο *Γοργίας*· τα *Απομνημονεύματα*· Θεόπομπος και Πλάτων· ιστορικοί του χθες και του σήμερα· ο Πλάτων, η ιστορική πραγματικότητα και ο Αριστοτέλης· ο Τζωρτζ Γκροτ, η ελληνική ιστορία και οι σύντροφοι του Πλάτωνα 137

6 Η Ατλαντίδα και τα έθνη

Ο *Τίμαιος* και ο *Κριτίας*: η εξαφάνιση μιας ηπείρου· Τομά-Ανρί Μαρτέν ή η επιστήμη εναντίον του μύθου· μεταξύ Ελλήνων και Ιουδαίων· μια ήπειρος απύσθα από τους χάρτες· οι ιδεολόγοι και τα νέα έθνη: Άννιος του Βιτέρμπο, Τζ. Μπ. Τζέλλι, Γκιγιώμ Ποστέλ, Γκυ Λε Φεβρ ντε Λα Μποντερί· Μαρούλιο Φιτσίνο, η ερμηνεία ενός ουμανιστή· Παλαιστίνη ή Αμερική, βιβλική ή ατλαντική Αμερική: Ζαν ντε Σεο, οι δέκα φυλές και ο Μενασσέχ μπεν Ισραέλ· Βαρθολομαίος ντε Λας Κάσας· η σύνθεση του Μπέικον· οι Προαδαμίτες του Λα Περέρ· ο γοθτικός και ο ατλαντικός μύθος στην Ισπανία: Γκονσάλο Φερνάντες ντε Οβιέδο, Χ. φαν Γκόροπ, Πέδρο Σαρμιέντο ντε Γκαμπόα· αλλάζοντας τον περιούσιο λαό· ο εθνικο-ατλαντικός μύθος του Όλοφ Ρούντμπεκ· ιταλικές και αγγλικές υποψηφιότητες για την Ατλαντίδα· η εθνικοσοσιαλιστική Ατλαντίδα 159

7 Ο σχηματισμός της αστικής Αθήνας:

Δοκίμιο ιστοριογραφίας 1750-1850

(σε συνεργασία με τη Νικόλ Λορώ)

Γιατί η Ρώμη; Επαγγελματίες και ιδεολόγοι· ο Ζαν Πιερ ντε Μπουγκαινβίλ, χρόνοι και χώροι· μια ακίνητη ιστορία· Ζαν-Φρανσουά Μελόν, το πνεύμα της κατάκτησης και το πνεύμα του εμπορίου· ο αβάς Μπαρτελεμύ· η δημοκρατική Αθήνα και ο Κορνήλιος Ντε Πάου· αρχαιότητα και εκπαίδευση, Μιραμπώ, Κοντορσέ, Λε Πελετιέ, Σενιέ, Λακανάλ· ο *Ιστορικός πίνακας των προόδων του ανθρώπινου πνεύματος*· η άγρια Ελλάδα του

Βολνέ: το *Ιστορικό δοκίμιο περί των Επαναστάσεων*, η Σπάρτη, η Αθήνα και οι Γάλλοι στον Σατομπριάν· Ζοζέφ ντε Μαιστρο και Λουί ντε Μπονάλντ· Πιερ-Σαρλ Λεβέσκ: «θαυμάζουμε τη Λακεδαιμόνα αλλά αγαπούμε την ανταγωνίστριά της»· Μπενζαμέν Κονσταντ, ελευθερία και ανισότητα· ιδιωτικές και πολιτικές ελευθερίες· Βικτόρ Ντυρύ, το πανεπιστημιακό πεπρωμένο της αστικής Αθήνας..... 183

8 Η θέση της Ελλάδας στο φαντασιακό των ανθρώπων της Επανάστασης

Η κριτική της *imitatio perversa* τον 18ο αιώνα· ο Ρουσσώ και η 9η επιστολή από το βουνό· ο νομοθέτης και ο ήρωας· η αρχαιοελληνική αμφίεση της επανάστασης· μια συλλογή από *exempla*· η αρετή, η ισότητα και η διαφάνεια, ο Ροβεσπιέρος και ο Σαιν-Ζυστ· ο Καμίλ Ντεμουλέν και η ελευθερία μιας νεωτερικής Αθήνας· η θεομιδωριανή ανατροπή· οι μεταφράσεις του Π.-Σ. Λεβέσκ, *Λακεδαιμονίων Αποφθέγματα* του Πλουτάρχου και Θουκυδίδης· η ριζοσπαστική κριτική του Ρουσσώ και του Μαμπλύ· τα *Μαθήματα ιστορίας* του Βολνέ· οι *Αρχές πολιτικής* του Μπενζαμέν Κονσταντ· για να τελειώνουμε με τον νομοθέτη· η συνάντηση με την πραγματική Ελλάδα..... 241

9 Παρίσι-Αθήνα μετ' επιστροφής

Ο Σατομπριάν και η *ποιικιλία* της Αθήνας..... 271

10 Ο Ρενάν και το ελληνικό θαύμα

Θαύμα και επανάσταση· μια πνευματική δεσποτεία· η *Προσευχή πάνω στην Ακρόπολη*· ο Ρενάν ελληνοστής ή φιλέλληνας· η Ελλάδα και η θρησκεία της επιστήμης· ελληνοστής κατ' επιθυμίαν· «ελληνικό θαύμα» και «εβραϊκό θαύμα»· η βιολογική μεταφορά· ένας γλωσσικός ρατσισμός· εβραϊκό και ελληνικό πνεύμα· Αλεξάνδρεια και Αντιόχεια· ο πειρασμός μιας νέας λατρείας, Λουί Μενάγ· παράρτημα: μια ανέκδοτη επιστολή του Ρενάν στον Φυστέλ ντε Κουλάνζ 279

11 Ο Καρλ Βιτφόγκελ και η έννοια του ασιατικού τρόπου παραγωγής: Προεισαγωγικό σημείωμα

Μια διένεξη της δεκαετίας του 1960: η διαμάχη για τον ασιατικό τρόπο παραγωγής και οι διαμάχες του Κ. Βιτφόγκελ· Ηρόδοτος, Μοντεσκιέ και Μαρξ· ο Βιτφόγκελ και ο μακαρθισμός..... 303

12 Ο Καρλ Βιτφόργκελ και η έννοια του ασιατικού τρόπου παραγωγής

Ο Μοντεσκιέ, ο Μεγάλος Μογγόλος και ο Λουδοβίκος ΙΔ΄ για την αμφισημία και την καταλληλότητα της έννοιας του ανατολικού δεσποτισμού· η συγκριτική μέθοδος· «υδραυλικοί» πολιτισμοί και «λειτουργική» άρχουσα τάξη· γραφείς και γραφειοκρατία· αδυναμία των τάξεων· δούλοι και «εξαρτημένοι»· φεουδαρχία και «ασιατική» κοινωνία· ποράδης και εύθραυστη υφή των «σταθερών κοινωνιών»· η ελληνοιστική Αίγυπτος και ο κρητομυκηναϊκός κόσμος· «ασιατικές δομές» ή πολύπλοκοι παράγοντες· η ρωμαιο-βυζαντινή και η ρωσική αυτοκρατορία· μια καθολικευτική απλοποίηση, ορισμένα αντιπαραδείγματα· Κεϊλάνη, αρχαία Αίγυπτος, ύστερη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία· ο «ανατολικός δεσποτισμός» κατά τον Μαρξ· «ασιατικός», «αρχαίος» και «γερμανικός» τρόπος παραγωγής· τα πέντε στάδια· από το γενικό σχήμα στο ευαγγέλιο των μαρξιστών· «μονογραμμαμική» ιστορία του Μαρξ και τυπολογία των κοινωνιών· η άνιση ανάπτυξη· οι Σοβιετικοί αντιμετώπιζοι με την Κίνα στρέφουν τα νώτα στον Μαρξ· σλαβόφιλοι και δυτικόφιλοι· Πλεχάνοφ και Τρότσκι, δύο λύσεις με αφετηρία τον Μαρξ· «αστική» ή «διαρκής» επανάσταση· η *αζιάσσινα* κατά τον Λένιν· ο κρατικός καπιταλισμός· σοβιετική και «ασιατική» γραφειοκρατία· Ποκρόφσκι και Τρότσκι· ο θρίαμβος του δογματισμού· η εγκατάλειψη της έννοιας του «ασιατικού τρόπου παραγωγής»· το παράδειγμα μιας ανάλυσης της Ινδίας· και η Αίγυπτος του Νάσερ..... 315

13 Η Ρωσία και ο ασιατικός τρόπος παραγωγής

Μογγολική και βυζαντινή Ρωσία· μια συζήτηση στο *Slavic Review*· ένας τσέχος μαρξιστής μπροστά στη σοβιετική ιστοριογραφία..... 361

Σημειώσεις 367

Βιβλιογραφία..... 479

Ευρετήριο 489